

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Η ΑΠΟΚΡΗΣ ΣΤΗ ΡΟΥΜΕΛΗ

Η Κρεατινές και η Τυρινές Αποκρές. Τα οικογενειακά ταμπούσια. Τραγουδία και... θρήνη της Αποκρήας. Πώς τρίζουν οι καλόγεροι το πιπέρι. Πρωτότυπος χαιρετισμός γειτόνων. Παιχνίδια και άσπεια της Αποκρήας. Η γιακούρτζη και τα μακρεβούτια μέσα σ'αυτή! Η πρώτη χαψιά της μακαρονάδας. Τι παθαίνει όποιος φταρνίζεται στο τραπέζι. Ένα κρασάτο... νίψιμο. Τα ξεφλουδιατά κουκιά. Τό τελευταίο τραγούδι της Αποκρήας. Τι παρήγγειλε η Καθαρή Δευτέρα κλπ.

Στην Αιτωλοακαρνανία δυό εινε ή σπουδαίες Κυριακές τών 'Αποκρησών: Η προτελευταία, δηλαδή ή «Κρεατινή» και ή τελευταία ή «Τυρινή». Και κατά μὲν τὴν προτελευταία τρώγεται κάθε εἶδους ἀρτυρίσιο φαγάσιμο και ἰδίως πητες κρεατόπητες, κοτόπητες, σηκοτόπητες, κρέατα, ψάρια και ἄλλα. Κατὰ δὲ τὴν τελευταία Κυριακή τρώγονται μόνον γαλακτέρα: τυρί, βούτυρο, γάλα, γιαούρτζη και κοντά σ' αὐτά κ' αβγά. Η δὲ πητες τὴν ἐβδομάδα αὐτή και ἰδίως τὴν Κυριακή τῆς «Τυρινῆς», εἶνε τυροπητες, γαλατόπητες και μακαρονάδες.

Τὰ φαγητὰ εἰς δυό αὐτὲς Κυριακὲς, πρέπει νὰ εἶνε ἄρθωνα, πλούσια και καλοφτιασμένα, κάθε δὲ νοικοκυρὰ θεωρεῖ ὑποχρέωσή της νὰ στελεθῇ πὸ αὐτὰ σὲ φτωχὰ γειτονικά σπίτια και τὶς φτωχὲς φαμιλίαις, γὰ ν' ἀποκρῶσιν κ' αὐτὲς.

Τὸ βράδυ τῆς «Κρεατινῆς» και τῆς «Τυρινῆς», ἡ συγγενικὲς οἰκογένειες μαζεύονται και γλεντοῦν ὅλες μαζί, σ' ἕνα σπίτι, πού θὰ ὀρίσωνε ἕκ τῶν προτέρων. Ἐάν δὲν ὑπάρχουν συγγενεῖς, μαζεύονται και γλεντοῦν ἡ φιλικὲς οἰκογένειες ἀναμεταξύ τους, προσκαλῶνται και κανένα περσοτικό γνωστό τους ἀπὸ τὸ χωριὸ ἢ κανένα ἐργάτη ξένο πού δὲν μπόρεσε νὰ πάη στὸν τόπο του νὰ ἀποκρῶσῃ. Στὰ τραπέζια αὐτὰ κάθε οἰκογένεια κουβαλαίει τὰ δικά της φαγητὰ.

Τὴν νύχτα δὲ ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ εἶνε κατάφωτα και ἀνηχοῦν ἀπὸ Ἀποκρηάτικα τραγουδία. Πιὸ παλιὰ ἡ μάλιστα, ὀλην τὴν νύχτα πέφταν και τσιουφκιές, πού χάλαιε ὁ κόσμος. Παρέες μασκαράδων κυκλοφοροῦν και στὴ Ρούμελη τὴν νύχτα. Πηγαίνουν νὰ ἐπισκεφθοῦν γνωστὲς τῶν οἰκογένειες, νὰ πιοῦν και νὰ γλεντήσουν. Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ κοινὰ τραγουδία τῆς Αποκρήας εἶνε και τὸ ἑξῆς:

Χαρήτε νεῖοί, χαρήτε νεῖδες
εἰς τὸν ἅπανο κόσμο,
γιατὶ ἡ μέρες μας περ' οὔν,
τὰ χρόνια μας διαβαίνουν,
και ἡ ζωὴ μας σώνεται
σὰν τὸ κρασί στὴν κἀθη...

Τὸ περιεργό ὅμως εἶνε οὐδὲ ὁ ἑλληναϊκὸς λαός, γὰ τὴν τραλλή και φαιδρὴ αὐτὴ γιορτὴ τοῦ Καραναβαλιού, δὲν ἔχει εὐθυμα τραγούδια. Ὅλα του τὰ τραγουδία εἶνε κλαυθιμὰ, θρηνητικά, μελαγχολικά.

Νὰ π. χ. τὸ Ἀποκρηάτικο τραγούδι τῆς Ναυπακτίας πού τραγουδιέται σὺς οἰκογενειακὲς αὐτὲς διασκεδάσεις:

Καλὸς ἀνταμοθήκαμε, ἐμεῖς οἱ νετεριλῆδες,
νὰ κλάψουμε τὰ νετρία μας και τὰ παράπονά μας...

Στοὺς χοροὺς δίνει κάποια εὐθymία τὸ γνωστό τραγούδι τοῦ τριψματος τοῦ πεπριοῦ ὑπὸ τῶν εἰδημόνων καλογῆρων:

Πῶς τὸ τρίζουν τὸ πιπέρι
τοῦ διαβόλου οἱ καλόγεροι
μὲ τὸ γόνα τους τὸ τρίζουν κ. λ. π.

Ὅταν ἐπιτρεπότουσαν οἱ πυροβολισμοί, κατὰ τὴν νύχτα τῆς Αποκρήας, οἱ γειτόνες ἀλληλοχαιρετιότουσαν ἀναμεταξύ τους πυροβολόντες μὲ τὴ σειρά.

Ἐβγαινε π. χ. στὸ παράθυρο ἢ στὸ χαγιατί εἶνας νοικοκύρης και φώναζε στὸν ἀντικρῶνό του:

- Γιώργη, καλῶς νὰ σ' εὐρῶ!
- Καὶ «μπάμ» ἔβριγγε ἕναν πυροβολισμό, στὸν ἄερα.
- Ὁ γείτονας του ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ τὸ χαιρετισμὸ βγαίνοντας κ' αὐτὸς ἔβριε στὸ μπαλκόνι ἢ στὸ παράθυρό του και ἀντιπυροβολῶντας:
- Καλῶς σ' εὐρῆμα, Βασιλάκη!
- Μπούμ!

Ἄν ὅμως τὰ τραγουδία εἶνε μελαγχολικά, στὴ Ρούμελη, μετὰ τὸ φαγητὸ ἔχουν χίλια-δυό ἄσπεια.

παιχνίδια γὰ νὰ εὐθymοῦν. Ἐνα ἀπὸ τὰ πιὸ συνειδημένα εἶνε και τὸ ἑξῆς:

Γεμίζουν μιὰ γαβαθὰ» γάλα ἢ γιαούρτζη, ὁ πὸ γεροντότερος τῆς συντροφιάς, ὀρῖνε μέσα ἕνα νόμισμα και καλεῖ τοὺς ἄλλους νὰ τὸ πάρουν μὲ τὰ... δόντια τους!...

Πρῶτα δοκιμάζουν νὰ τὸ πάρουν τὰ παιδιὰ κ' ἔπειτα οἱ μεγαλύτεροι, πασαλεῖβονται δὲ ἔτσι μὲ τὸ γιαούρτζη και χαλαίει ὁ κόσμος ἀπ' τὶς φωνὲς και τὰ γέλια!...

Ἐχουν ὅμως και πολλὲς προλήψεις στὴ Ρούμελη, ἰδίως τῆ βραδείας τῆς «Τυρινῆς».

Πρῶτον τὰ κορίτσια, τὴν πρώτη χαψιά τῆς μακαρονάδας πού θὰ βάλουνε στὸ στόμα τους, δὲν πρέπει νὰ τῆ φᾶνε, ἀλλὰ νὰ τῆ βγάλουν μὲ τὸπο ἀπὸ τὸ στόμα, χωρὶς νὰ τὶς ἰδῇ κανεῖς, και νὰ τὴν κρῶσουν στὴν τσέπη τους.

Ἐπειτα τὴν βάζουν κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλό τους και ὀποιον νεαροῦν τὴν βραδεία ἐκείνην, ἐκείνος εἶνε τῆς μοίρας του, νὰ γίνῃ σύντροφος τῆς ζωῆς τους.

Ἐπίσης πολὺ κακό εἶνε νὰ φταρνισθῇ κανεῖς στὸ τραπέζι, τῆς «Τυρινῆς» τὸ βράδυ. Ἄν τύχη δὲ καὶ φταρνισθῇ, τοῦ ἔσοχίζον τὸ ποικάμισο στὸ λαϊμό, ἢ τοῦ τὸ κόβουν μὲ ψαλίδα, γὰ νὰ μὴ τοῦ συμρῇ κακό.

Μόλις ξεμερώσει ἡ Καθαρὴ Δευτέρα, ἡ μέρες ξεπνᾶνε τὰ παιδιὰ τους και τὰ νύφον μὲ κρασί.

Ἀφοῦ τὰ νύφον, τοὺς δίνουνε νὰ φᾶνε κουκιά «βρεχάτρια», βαλμένα δηλαδή ἀποβραδὺς στὸ νερό και ξεφλουδιαμένα. Τὰ ξεφλουδιαμένα αὐτὰ κουκιά δίδονται στὰ μικρὰ γὰ νὰ τὰ προσφιλᾶσουν ἀπὸ κάθε κακό.

Στὴν Ὑπάτι, τὸν παλιὸ καιρό, τὸ βράδυ τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάνου, διαν τὸ δεικνο και τὸ γλέντι ἔπερνε νὰ τελειώσῃ, χορὸς ἀπὸ γυναῖκες ἔκλειε τὴν Ἀποκρηάτικη

διεπίδαση, μὲ τὸ ἑξῆ; τραγούδι, τὸ ὀποῖο σήμερα ἔχει λησμονηθῇ

- Τ' ἀκούτε τί παρήγγειλεν ἡ Καθαρὴ Δευτέρα,
τ' ἀκούσατε μῶς' οὐλες,
γὰ λάχανα, γὰ γροθιαί.
- Πέθαν' ὁ Κρότος πέθανε, ψυχομαχαί ὁ Τύρος,
τ' ἀκούσατε μῶς' οὐλες,
γὰ λάχανα, γὰ γροθίες.
- Σηκῶνε ὁ Πράσσος τὴν οὐρὰ κ' ὁ Κεῖμυδας τὰ γένεια,
τ' ἀκούσατε μῶς' οὐλες,
γὰ λάχανα γὰ γροθίες.
- Μπαλῶστε τὰ σακκουίλια σας, τροχίστε τὶς λεπίδες,
τ' ἀκούσατε μῶς' οὐλες,
γὰ λάχανα, γὰ γροθίες.
- Καὶ στὸν τρανὸν τὸν πλάτανο, νὰ μᾶσουμε στεκούλια,
τ' ἀκούσατε μῶς' οὐλες,
γὰ λάχανα, γὰ γροθίες.

Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἦταν ὀξέπικηθεις τῆς Αποκρήας.

Ο ΒΟΛΤΑΙΦΟΣ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΣ

Κάποτε, μιὰ ὄμορφη κυρία, ράφτης τὸν Βολταίφο ἀν πίστευε στὴν Ἁγία Τριάδα.

— Τὶ νὰ σᾶς πῶ, κυρία μου, ἀπήγεισεν ὁ πνευματώδης συγγραφεὺς. Ἐως τώρα δὲν ἐπίστευα στὸ δυνατὸν τῆς ὑπάρξεως τοῦ Ὁμοουσίου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἀπὸ τὴ στιγμή ὅμως πού σᾶς ἀντίκρουα και εἶδα πῶς ἐκατορῶσατε νὰ συνενώσατε τίς... Τρεῖς Χάριτες σὲ μιὰ, ἔ, ὁμολογῶ πῶς ἄλλαξα γνώμη!...

